

FACULTAT DE CIÈNCIES POLÍTiques I SOCIOLOGIA

GRAU EN SOCIOLOGIA

TREBALL DE FINAL DE GRAU

RESUM EXECUTIU

CURS 2021-2022

L'AJUDA ALIMENTÀRIA EN CLAU DE SOBIRANIA ALIMENTÀRIA

AlterBanc a La Comuna d'Aliments

Magalí Baulida Farrés

NIU: 1526345

Tutor: Josep Lluís Espluga Trenc

Entitat Aps: El Pa Sencer SCCL.

Tutor ApS: Gustavo Duch

**Universitat Autònoma
de Barcelona**

RESUM EXECUTIU

L'any 2020, a partir de la crisi de la Covid-19, a Barcelona neix AlterBanc amb la intenció de crear un nou model de proveïment d'aliments per fer front a la pobresa alimentària. Aquest permet una major distribució d'aliments frescos (fruites i verdures), de temporada i de proximitat, proveïts per pagesia agroecològica i similar, i s'adreça a entitats de barri, casals o ateneus populars o altres grups d'ajuda mútua des de les quals es reparteixen en forma de cistelles.

El present treball s'emmarca en el model d'Aprenentatge i Servei pel qual l'entitat El Pa Sencer SCCL, compromesa amb la Sobirania Alimentària i impulsora d'AlterBanc, proposa respondre a la pregunta: quines són les necessitats de la població usuària d'AlterBanc i quina valoració fan dels aliments proveïts en el banc d'aliments?

A partir d'aquí es plantegen els objectius específics que són: esbrinar quines són les dimensions socials que aporten els sistemes d'ajut alimentari en general i AlterBanc en particular, esbrinar quina valoració fan dels aliments proveïts les persones participants d'aquests sistemes alternatius i, finalment, plantejar un seguit de propostes i reflexions per millorar els serveis oferts per AlterBanc.

Les hipòtesis de treball que han estructurat el disseny metodològic i l'anàlisi són:

- El banc d'aliments d'AlterBanc va més enllà de proporcionar el dret a l'alimentació, crea un sentiment de comunitat en el veïnat que permet actuar sobre altres vulnerabilitats associades que també pateixen les persones participants en el projecte.
- Les persones participants en el projecte tenen cultures alimentàries d'altres països, cosa que pot suposar un obstacle per a l'acceptació dels aliments proveïts per AlterBanc.

Pel que fa als elements teòrics, s'han tingut en compte les aportacions de Pomar i Tendero (2015), que argumenten que, en els sistemes d'ajuda alimentària estàndard, els mateixos mecanismes que creen la pobresa i intenten actuar de manera pal·liativa sobre les conseqüències, contribueixen a perpetuar la situació de necessitat alimentària. A més, expliquen que els bancs d'aliments i menjadors socials produeixen una estigmatització de la pobresa alimentària, mentre que els aliments que es reparteixen perpetuen una malnutrició de la població per l'excés d'hidrats de carboni, sucres i falta de productes frescos (Jara, 2021). Sobre això, Pomar i Tendero (2015) apunten a iniciatives emergents que es promouen des de la Sobirania Alimentària, incentivant la compra d'aliments a projectes agroecològics, i remarquen la conveniència de revertir l'assistencialisme a través del treball social i comunitari i l'acció col·lectiva. Finalment, en el nostre marc teòric s'ha definit el concepte de cultura alimentària com un agregat dels comportaments socioculturals que envolten l'alimentació (Contreras i Gracia, 2005).

Metodològicament es tracta d'un estudi qualitatiu que s'ha centrat en una de les tres xarxes d'aliments veïnals amb les que ha participat AlterBanc: "La Comuna d'Aliments" de Barcelona que agrupa gent dels barris de Sagrada Família, Fort Pienc i Dreta de l'Eixample. En el transcurs de la recerca s'han realitzat tres entrevistes exploratòries a expertes i tècniques de les entitats participants i una breu observació a La Comuna d'Aliments. I finalment, s'han dut a terme quatre entrevistes en profunditat a usuaris-participants de La Comuna d'Aliments. Malauradament, no s'han pogut realitzar totes les entrevistes que s'havien planificat i s'han hagut de centrar totes a la xarxa de La Comuna d'Aliments.

El model d'anàlisi que ha estructurat les entrevistes s'ha articulat al voltant de tres conceptes, el treball comunitari, la cultura alimentària i les necessitats expressades.

Pel que fa al treball comunitari, s'analitza el poder de decisió que tenen les persones usuàries en aquest espai i, els resultats mostren que participen activament en assemblees i càrrecs de responsabilitat concrets i en les tasques del dia a dia. També s'hi descobreixen noves capacitats adquirides com aprendre a cuinar, vincles socials que donen lloc a una xarxa d'ajuda entre elles i amb gent externa a l'entitat i un guany d'autonomia i autoestima que promou l'activitat.

De la cultura alimentària se'n destaca la reacció molt positiva a l'arribada dels aliments d'AlterBanc, una confusió entre les propietats dels aliments agroecològics i els ecològics, l'aprenentatge de noves verdures i hortalisses que es desconeixia com cuinar, la seva incorporació en les dietes i com es promouen aquests aprenentatges des de La Comuna, que en alguns casos es considera insuficient.

Pel que fa a les necessitats alimentàries de les persones participants, s'expressa una falta de varietat d'aliments, la falta de persones que col·laborin en les tasques logístiques i que donin continuïtat al projecte, i les tasques socials de conscienciació sobre la problemàtica alimentària i necessitat de canvi.

Per acabar, es proposa a AlterBanc que es repensi el model d'únicament proveir aliments per tal d'incorporar el treball comunitari en totes les seves accions, que es reforci l'activitat pedagògica amb les persones que reben aquests aliments i que es reflexioni sobre la relació que es vol establir amb el sector públic.

BIBLIOGRAFIA

- Contreras Hernández, J. i Gracia Arnáiz, M. (2005) *Alimentación y cultura. Perspectivas antropológicas*. Barcelona: Ariel, 6-7. https://www.researchgate.net/publication/332190746_Alimentacion_y_cultura_Perspectivas_antropologicas
- Jara, M. (2021). La dieta de los bancos de alimentos. *Revista Soberanía Alimentaria Biodiversidad y Culturas*, 40, 11-12. <https://www.soberaniaalimentaria.info/numeros-publicados/76-numero-40/840-portada-40>
- Pomar León, A. i Tendero Acin, G. (2015). Ja volem el pa sencer. Respostes a la pobresa alimentària en clau de Sobirania Alimentària. Aliança per la Sobirania Alimentària de Catalunya. <https://observatoridesc.org/es/node/4308>